SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Pelastusalan koulutuksen kehittämishanke Työryhmäraportti

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 8/2018

Sisäinen turvallisuus

Sisäministeriön julkaisu 8/2018

Pelastusalan koulutuksen kehittämishanke

Työryhmäraportti

Sisäministeriö, Helsinki 2018

Sisäministeriö

ISBN PDF: 978-952-324-186-2

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Sisäministeriö		26.2.2018
Tekijät	Sisäministeriö		
Julkaisun nimi	Pelastusalan koulutuksen kehittämishanke Työryhmäraportti		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sisäministeriön julkaisu 8/2018		
Diaari/hankenumero		Teema	Sisäinen turvallisuus
ISBN PDF	978-952-324-186-2	ISSN PDF	2341-8532
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-186-2		
Sivumäärä	52	Kieli	suomi
Asiasanat	turvallisuus, sisäinen turvallisuus, pelastusala, pelastustoimi, koulutus, ammatillinen koulutus, kehittäminen		

Tiivistelmä

Sisäministeriön pelastusosasto asetti 1.3.2017 pelastusalan koulutuksen kehittämishankkeen selvittämään pelastusalan koulutuksen kehittämislinjauksia. Kehittämishankkeen lähtökohtana oli hallitusohjelman linjaus, jonka mukaan pelastusalan kustannustehokkuutta ja urapolkuja kehitetään uudistamalla koulutusjärjestelmää. Kehittämishankkeessa olivat edustettuina sisäministeriön pelastusosasto, Pelastusopisto, Helsingin pelastuslaitoksen pelastuskoulu sekä pelastuslaitokset.

Kehittämishankkeen tavoitteina oli kuvata pelastusalan tutkintoon johtavan koulutusjärjestelmän (pl. hätäkeskuspäivystäjäkoulutus) nykytila, selvittää toimintaympäristön muutosten vaikutukset koulutusrakenteeseen sekä tehdä tarvittavat kehittämisesitykset.

Kehittämishankkeen tehtävinä oli kuvata pelastusalan tutkintoon johtavan koulutusjärjestelmän nykytilanne, arvioida ja ennakoida mahdollisia toimintaympäristön muutoksia ja niiden mahdollisia vaikutuksia pelastusalan tutkintokoulutusjärjestelmään, selvittää vaihtoehtoiset toteuttamistavat pelastajatutkinnon kehittämiseksi siten, että tutkinto antaa kelpoisuuden terveydenhuollon ammattihenkilöksi, tehdä tarvittavin osin esitys tutkintokoulutusjärjestelmän kehittämisestä ja tehdä esitys Pelastusopiston lisä- ja täydennyskoulutusjärjestelmän kehittämisestä (ml. mahdolliset kansainväliset koulutustarpeet).

Kehittämishankkeen työryhmän näkemyksen mukaan pelastusalan ammatillisen koulutuksen haasteena on vastata muuttuvan yhteiskunnan ja toimintaympäristön pelastusalalle asettamiin tulevaisuuden osaamistarpeisiin. Pelastusalan koulutustasoa tulisi nostaa työryhmäraportissa esitettyjen toteuttamisvaihtoehtojen puitteissa. Lisäksi Pelastusopistolle annettaisiin jatkossa tehtäväksi valmistella tarvittavia yhteistyörakenteita yhden tai useamman korkeakoulun kanssa.

Työryhmä esittää, että sosiaali- ja terveystoimen perustutkinto (terveydenhuollon ammattipätevyys) liitetään miehistötason tutkintoon. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi kahden työryhmäraportissa kuvatun vaihtoehdon mukaisesti.

Pelastusalan osaamisen varmistamiseksi lainsäädäntöön esitetään jatkossa täydennyskoulutusvelvoitetta. Lisä- ja täydennyskoulutus voitaisiin uudessa koulutusjärjestelmässä tuottaa kustannustehokkaasti ja joustavasti myös urapolku näkökulmaa tukien perusopetuksen moduulien ja osaamiskokonaisuuksien avulla. Myös kansainvälisen pelastustoiminnan osaamisen kehittäminen ja sen hyödyntäminen kotimaan valmiuden tukena otettaisiin huomioon järjestelmän tulevaisuuden kehittämisessä. Kansainvälisen pelastustoiminnan osaaminen tulisi integroida täydennyskoulutuksen lisäksi myös osaksi peruskoulutusta.

Kustantaja	Sisäministeriö
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi

Presentationsblad

Utgivare	Inrikesministeriet		26.2.2018
Författare	Inrikesministeriet		
Publikationens titel	Projekt för utveckling av utbildningen inom räddningsbranschen Arbetsgruppsrapport		
Publikationsseriens namn och nummer	Inrikesministeriets publikation 8/2018		
Diarie-/projektnummer		Tema	Inre säkerhet
ISBN PDF	978-952-324-186-2	ISSN PDF	2341-8532
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-186-2		
Sidantal	52	Språk	finska
Nyckelord	säkerhet, inre säkerhet, räddningsbranschen, räddningsväsendet, utbildning, yrkesutbildning, utveckling		

Referat

Inrikesministeriets räddningsavdelning tillsatte den 1 mars 2017 ett projekt för utveckling av utbildningen inom räddningsbranschen för att utreda utvecklingsriktlinjer för utbildningen inom räddningsbranschen. Utgångspunkten för utvecklingsprojektet var en riktlinje i regeringsprogrammet enligt vilken kostnadseffektiviteten och yrkeskarriärerna inom räddningsbranschen ska utvecklas genom att reformera utbildningssystemet. I projektet deltog företrädare för inrikesministeriets räddningsavdelning, Räddningsinstitutet, Helsingfors räddningsverks räddningsskola och räddningsverken.

Målen med utvecklingsprojektet var att beskriva nuläget för det utbildningssystem som leder till examen inom räddningsbranschen (frånsett utbildningen för jourhavande vid nödcentralerna), att utreda hur förändringarna i omvärlden påverkar utbildningsstrukturen samt att göra behövliga utvecklingsförslag.

Utvecklingsprojektet hade till uppgift att beskriva nuläget för det utbildningssystem som leder till examen inom räddningsbranschen, bedöma och förutse eventuella ändringar i omvärlden och hur de eventuellt påverkar utbildningssystemet, utreda alternativa sätt att utveckla räddningsmannaexamen så att den ger behörighet för yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, till behövliga delar lägga fram förslag om utveckling av examensutbildningssystemet och om utveckling av Räddningsinstitutets tilläggsutbildnings- och fortbildningssystem (inkl. eventuella internationella utbildningsbehov).

Enligt utvecklingsprojektets arbetsgrupp är utmaningen för yrkesutbildningen inom räddningsbranschen att tillgodose de framtida kompetenskrav som förändringarna i samhället och omvärlden ställer på räddningsbranschen. Utbildningsnivån inom branschen bör höjas inom ramen för de alternativ för genomförande som framgår av arbetsgruppsrapporten. Dessutom ska Räddningsinstitutet i fortsättningen få till uppgift att bereda nödvändiga samarbetsstrukturer med en eller flera högskolor.

Arbetsgruppen föreslår att grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen (yrkeskompetens inom hälso- och sjukvård) ska fogas till examen på manskapsnivå. Detta kan genomföras t.ex. i enlighet med de två alternativ som beskrivs i arbetsgruppsrapporten.

För att garantera kompetensen inom räddningsbranschen föreslås det att bestämmelser om fortbildningsskyldighet tas in i lagstiftningen. I det nya utbildningssystemet kan tilläggsutbildning och fortbildning produceras kostnadseffektivt och flexibelt och också med tanke på stöd till karriärstigar, med hjälp av modulerna inom den grundläggande utbildningen och samlade kompetenser. Också utvecklingen av kompetensen inom den internationella räddningsverksamheten och utnyttjandet av den som stöd för beredskapen i Finland ska beaktas i den framtida utvecklingen av systemet. Kompetensen inom den internationella räddningsverksamheten bör integreras förutom som en del av fortbildningen också som en del av grundutbildningen.

Förläggare	Inrikesministeriet
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi

Sisältö

SISÄMINISTERIÖN PELASTUSOSASTOLLE 9

1 Johdanto 10

2 Pelastustoimen muuttuva toimintaympäristö 12

2.1 Osaamis- ja koulutustarpeiden ennakoiminen ja ilmiöt Suomessa 12

2.2 Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – pelastustoimen strategia 2025 12

2.3 Pelastustoimen kehittämishanke 14

2.4 Kansalaisten odotukset pelastustoimelta 15

2.5 Pelastustoimen skenaariopäivitys 16

3 Pelastusalan ammatillista koulutusta koskevia selvityksiä 17

3.1 Osaamisnäkökulma Pelastustoimen toimintaympäristön kuvaus -raportissa 17

3.2 Tulevaisuustyöpajat koulutusjärjestelmän kehittämisestä 19

3.3 Pelastusalan päällystön ja alipäällystön koulutuksen vaikuttavuus 21

4 Pelastusalan tutkintoon johtavan koulutusjärjestelmän nykytilanne 22

4.1 Pelastusalan tutkintokoulutusta koskeva lainsäädäntö 22

4.2 Pelastusalan ammatillisten tutkintojen järjestelmä 23

4.2.1 Pelastajatutkinto 24

4.2.2 Alipäällystötutkinto 25

4.2.3 Pelastusalan päällystötutkinto (AMK) 26

4.3 Pelastuslaitosten ensihoitopalvelun nykytila pelastustoimen näkökulmasta 27

4.3.1 Ensihoitopalvelun koulutusvaatimukset 27

4.3.2 Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto 27

4.3.3 Pelastajatutkinnon täydentäminen sosiaali- ja terveysalan perustutkinnolla nykytilanteessa 29

4.4 Pelastusopiston järjestämä lisä- ja täydennyskoulutus 30

5 Työryhmän esitykset 31

5.1 Tulevaisuuden osaamistarpeista ja pelastusalan koulutuksen kehittämistarpeista 31

5.1.1 Pelastusalan peruskoulutuksen kehittämistarpeista 32

5.1.2 Pelastustoimen ensihoito-osaamisen kehittämistarpeista 32

5.1.3 Lisä- ja täydennyskoulutuksen kehittämistarpeista 33

5.2 Vaihtoehtoiset toteuttamistavat pelastusalan tutkintokoulutusjärjestelmän tulevaisuuden kehittämisessä 33

5.2.1 Pelastusalan tutkintokoulutusjärjestelmän kehittäminen 34

5.2.2 Sosiaali- ja terveystoimen perustutkinnon (terveydenhuollon ammattipätevyyden) liittäminen pelastaja -tutkinnon yhteyteen ja pelastusalan pätevyysvaatimusten tarkistaminen 38

5.3 Pelastusalan ylimmän koulutuksen järjestäminen 39

5.4 Pelastusalan lisä- ja täydennyskoulutusjärjestelmän tulevaisuuden kehittämisestä 39

Lähteet 41

Liite 1. Työpajoista saadut pilvikuvaukset 42

Liite 2. Valtioneuvoston asetus tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä (120/2017) 45

Liite 3. Pelastusalan tutkintoon johtava koulutusjärjestelmä Ruotsissa ja Norjassa 48

SISÄMINISTERIÖN PELASTUSOSASTOLLE

Sisäministeriön pelastusosasto asetti 1.3.2017 pelastusalan koulutuksen kehittämishankkeen selvittämään pelastusalan koulutuksen kehittämislinjauksia. Työryhmän määräaika oli 28.2.2018.

Kehittämishankkeen lähtökohtana oli hallitusohjelman linjaus, jonka mukaan pelastusalan kustannustehokkuutta ja urapolkuja kehitetään uudistamalla koulutusjärjestelmää.

Pelastusalan koulutuksen kehittämishankkeen työryhmäraportin valmistuttua haluan kiittää työryhmän jäseniä ja sihteeristöä sekä työpajoihin osallistuneita antamastanne panoksesta työn loppuun saattamiseksi.

Mika Kättö

Työryhmän puheenjohtaja lainsäädäntöjohtaja

1 Johdanto

Sisäministeriön pelastusosasto asetti 1.3.2017 pelastusalan koulutuksen kehittämishankkeen selvittämään pelastusalan koulutuksen kehittämislinjauksia. Työryhmän määräaika oli 28.2.2018.

Kehittämishankkeen lähtökohtana oli hallitusohjelman linjaus, jonka mukaan pelastusalan kustannustehokkuutta ja urapolkuja kehitetään uudistamalla koulutusjärjestelmää.

Kehittämishankkeessa olivat edustettuina sisäministeriön pelastusosasto, Pelastusopisto, Helsingin pelastuslaitoksen pelastuskoulu sekä pelastuslaitokset. Työryhmän puheenjohtajana toimi lainsäädäntöjohtaja Mika Kättö sisäministeriön pelastusosastolta. Jäseninä olivat koulutusjohtaja Minna Hirvonen Pelastusopistolta, pelastusjohtaja Pekka Tähtinen Satakunnan pelastuslaitokselta, rehtori Matti Waitinen Helsingin pelastuskoulusta sekä pelastusylitarkastaja Mirva Kahlos ja erityisasiantuntija Jouni Pousi sisäministeriön pelastusosastolta. Työryhmän sihteereinä toimivat Minna Hirvonen, Mirva Kahlos ja Jouni Pousi. Hanke järjesti työnsä aikana kuulemistilaisuudet (työpajat), joihin kutsuttiin muun muassa pelastustoimen alueiden edustajat sekä muiden sidosryhmien edustajia.

Kehittämishankkeen tavoitteena oli kuvata pelastusalan tutkintoon johtavan koulutusjärjestelmän (pl. hätäkeskuspäivystäjäkoulutus) nykytila, selvittää toimintaympäristön muutosten vaikutukset koulutusrakenteeseen sekä tehdä tarvittavat kehittämisesitykset.

Kehittämishankkeen tehtävinä olivat:

1. Kuvata pelastusalan tutkintoon johtavan koulutusjärjestelmän nykytilanne (tutkinnot, laajuudet, osaamistavoitteet, sisällöt sekä Pelastusopiston toteuttama lisä- ja täydennyskoulutus).
2. Arvioida ja ennakoida mahdollisia toimintaympäristön muutoksia ja niiden mahdollisia vaikutuksia pelastusalan tutkintokoulutusjärjestelmään.

3. Selvittää vaihtoehtoiset toteuttamistavat, miten pelastajatutkintoa voitaisiin kehittää siten, että tutkinto antaa kelpoisuuden terveydenhuollon ammattihenkilöksi (ensihoito).
4. Tehdä tarvittavin osin esitys pelastusalan tutkintokoulutusjärjestelmän kehittämisestä (perustutkinnot, amk -tutkinto sekä jatkotutkinnot YAMK, maisteri, lisensiaatti, tohtori).
5. Tehdä esitys Pelastusopiston lisä- ja täydennyskoulutusjärjestelmän kehittämisestä (ml. mahdolliset kv -koulutustarpeet).

Kehittämishankeen työryhmä kokoontui viisi kertaa.

2 Pelastustoimen muuttuva toimintaympäristö

2.1 Osaamis- ja koulutustarpeiden ennakoiminen ja ilmiöt Suomessa

Opetushallituksessa tehdään sekä laadullista osaamistarpeiden ennakointia että määrällistä koulutustarpeen ennakointia. Opetushallitus laati vuonna 2016 Ennakoinnin koontikatsauksen. Vaikka pelastusalan koulutus kuuluu sisäministeriön hallinnonalaan, voidaan olettaa, että yhteiskunnassamme tapahtuu sellaisia toimintaympäristön muutoksia, jotka vaikuttavat osaamis- ja koulutustarpeisiin hallinnonalaan katsomatta. Koontikatsaukseen[1] on koottu tietoa mm. Opetushallituksen vuonna 2014 toteuttamasta internet -aivoriihestä, jonka aiheena oli työn tulevaisuus. Lisäksi oli pohdittu, mihin ennakointityössä tulisi lähivuosina keskittyä. Aivoriihen tulosten perusteilla nousi esiin kaksi erityistä teemaa, joiden merkittävyydestä oltiin melko yksimielisiä ja joiden suhteen pitäisi ryhtyä toimenpiteisiin. Teemat olivat teknologinen kehitys ja palvelut ikääntymisen edetessä. Lisäksi ekologisuus ja resurssit olivat teemoja, jotka todennäköisesti nousevat työn tulevaisuuden kannalta merkittäviksi muutosilmiöiksi.

2.2 Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – pelastustoimen strategia 2025

Pelastustoimen strategiassa 2025[2] tunnistettuja toimintaympäristön muutostekijöitä ovat mm. kansainvälisen toimintaympäristön muuttuminen, kuten epävakaus EU:n

[1] Ennakoinnin koontikatsaus. Osaamis- ja koulutustarpeiden ennakointituloksia. Raportit ja selvitykset 2016:8. Opetushallitus.
[2] Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – pelastustoimen strategia 2025.

lähinaapurustossa, hybridiuhkat, vakavien luonnononnettomuuksien riski, väestö- ja aluerakenteen muutokset sekä talouden niukkeneminen ja kestävyysvajeen tuomat reunaehdot. Teknologian kehitys on toisaalta uhka ja toisaalta mahdollisuus; lisääntyvä riippuvuus laajoista ja monimutkaisista tieto- ja muista teknisistä järjestelmistä lisää yhteiskunnan haavoittuvuutta, mutta toisaalta taas esimerkiksi älyteknologia ja nanoteknologia voivat tuottaa pelastustoimea hyödyttäviä sovellutuksia.

Väkilukuun suhteutettuna Suomessa kuolee tulipaloissa enemmän kuin useimmissa Euroopan maissa. Suuronnettomuusriskeissä tapahtunee jossain määrin muutoksia tulevaisuudessa. Niille on ominaista, että vaikka todennäköisyys ei ole suuri, niiden seuraukset voivat olla merkittäviä. Myös yhteiskunnan kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvat onnettomuudet ja tuhotyöt voivat kohdistua ja vaikuttaa suureen määrään ihmisiä. Terrorismi tai vastaavat tuhotyöt saattavat nousta nykyistä merkittävämmäksi uhaksi riippuen kansainvälisestä ja yhteiskunnallisesta kehityksestä. Pelastustoimen rooli suuriin onnettomuustilanteisiin varautumisessa ja tilanteiden hoitamisessa on keskeinen, koska se vastaa näiden tilanteiden yleisjohtajuudesta.

Pelastustoimen tavoitteena on nolla työtapaturmaa. Tavoitteena on myös, että johtaminen on linjakasta, avointa ja vuorovaikutteista ja että johto on sitoutunut henkilöstön työhyvinvoinnin kehittämiseen. Lisäksi pelastustoimessa edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja monimuotoisuutta.

Pelastustoimen strategiassa henkilöstön osaamisen osalta tavoitteeksi on määritelty, että "*henkilöstöllä on korkeatasoiseen koulutukseen pohjautuva, toiminnan tarpeita vastaava, jatkuvaan osaamisen arviointiin ja kehittämiseen perustuva osaaminen ja ammattitaito.”*

Lisäksi ”*osaamisen kehittämisellä todetaan myös olevan suora yhteys työn tuloksellisuuteen ja hallintaan. Se mahdollistaa tarvittaessa monipuolisempien urapolkujen toteutumisen. Henkilöstön osaamista kehittämällä varmistetaan laadukkaat palvelut ja pelastustoimen jatkuva uudistuminen. Tavoitteena on koulutettu, osaava ja motivoitunut henkilöstö. Osaamisen kehittämisen hallinta edellyttää myös menetelmiä osaamisen ja sen tason arviointiin. Lisäksi tulee varmistaa lisä- ja täydennyskoulutusten toteutuminen ja asettaa koulutuksen sisällöille laatukriteerit.”*

2.3 Pelastustoimen kehittämishanke

Sisäministeriössä asetetun sisäministeriön pelastusosaston ja pelastuslaitosten yhteisen pelastustoimen kehittämishankkeen toimikausi on 15.12.2015–31.12.2018.

Hankkeen tavoitteena ovat hallitusohjelman mukaiset pelastustoimen kehittämistavoitteet:

1. Pelastustoiminnan ja varautumisen valtakunnallista johtamista, suunnittelua, ohjausta, valvontaa ja koordinointia vahvistetaan ja parannetaan valtakunnan tason pelastusviranomaisten toimesta.
2. Selkeytetään pelastustoiminnan ja siviiliviranomaisten johtamista sekä koordinointia laaja-alaisten uhkien torjunnassa.
3. Pelastusalan kustannustehokkuutta ja urapolkuja kehitetään uudistamalla koulutusjärjestelmää sekä kehittämällä sopimuspalokuntajärjestelmää.

Pelastustoimi on kuntien lakisääteistä yhteistoimintaa, jota hoitaa 22 alueellista pelastuslaitosta. Nykyisessä järjestelmässä on ollut vaikea päästä valtakunnallisiin, yhdenmukaisiin toimintamalleihin, yhteisiin tietojärjestelmiin ja yhdenmukaiseen palvelutarjontaan koko maassa.

Hallitusohjelman kirjausten toteuttaminen edellyttää pelastustoimen ja sen ohjausjärjestelmän uudelleenorganisointia sote-alueiden kanssa yhdenmukaisen aluejaon ja järjestämismallin pohjalta. Uudelleenorganisoinnin yhteydessä sisäministeriölle tulee säätää riittävät keinot ohjata alueellisia pelastuslaitoksia siten, että toimialan kehittäminen voidaan toteuttaa valtakunnallisesti yhdenmukaisin perustein ja tehokkaasti.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisratkaisu vaikuttaa pelastustoimen toimialaan merkittävästi, koska pelastuslaitokset hoitavat merkittävän osan kiireellisistä ensihoitopalveluista. Tämän lisäksi pelastustoimi hoitaa lähes kaikki ensivastetehtävät Suomessa. Pelastustoimen alueiden ja sote -alueiden organisointi saman oikeushenkilön toimintana varmistaa pelastustoimen mahdollisuuden toimia ensihoidon palvelualustana. Tämän lisäksi hallitusohjelman kirjausten toteuttaminen mahdollisimman kattavasti edellyttää pelastustoimen ja sen ohjausjärjestelmän uudelleenorganisointia siten, että toimialan kehittäminen voidaan toteuttaa valtakunnallisesti yhdenmukaisin perustein ja tehokkaasti.

2.4 Kansalaisten odotukset pelastustoimelta

Kansalaisten odotukset pelastustoimelta -raportissa (2015)[3] kartoitettiin viiden vuoden aikana toteutetuista pelastustoimeen liittyvistä kansalaiskyselyistä saatuja vastauksia.

Raportin tiivistelmään koottujen tulosten mukaan kansalaisilla on vahva luottamus pelastustoimeen. Pelastusviranomaisiin luotetaan enemmän kuin muihin viranomaisiin. Pelastustoimen palveluilta odotetaan ammattitaitoisuutta, luotettavuutta, tehokkuutta, nopeutta ja joustavuutta.

Kansalaisten mielestä pelastustoimen resursseista ei voida enää säästää ja pelastustoimen resurssien väheneminen huolestuttaa. Pelastustoimen palvelut halutaan pitää nykyisellä tasolla. Maaseudulla ilmeni tyytymättömyyttä turvallisuuspalveluja kohtaan. Pelastustoimen palveluja toivottiin lähemmäksi ja enemmän saataville.

Kansalaiset arvostavat palotarkastustoimintaa. Palotarkastusten koettiin lisäävän turvallisuudentunnetta. Pelastusviranomaisilta odotettiin palvelua kerros- ja rivitaloasuntojen paloturvallisuuden ylläpitämisessä ja parantamisessa. Odotukset turvallisuusviestinnän osalta olivat muuttumassa. Lisätietoa haettiin tarvittaessa internetistä. Hätä- ja häiriötilanteissa kansalaiset odottivat kuitenkin myös perinteisen median käyttöä tiedon välittämisessä.

Vapaaehtoisina pelastuspalveluihin osallistuneilla on voimakas motivaatio auttaa muita. He odottivat vastausten ajankohtana työnantajiltaan aiempaa parempaa joustoa vapaaehtoistehtäviin osallistumisen mahdollisuuksien osalta.

Pelastustoimen varautuminen häiriötilanteisiin ei ollut täysin vakuuttanut kansalaisia. Tiedon jakamista, johtamista, yhteistyötä ja koulutusta häiriötilanteisiin varautumisessa ja niiden aikana toimimisessa tulisi kansalaisten mielestä harjoitella enemmän. Häiriötilanteiden aikana pelastustoimelta odotettiin reaaliaikaista tiedottamista tilanteen eri vaiheissa ja yhteystiedoista, joista lisätietoa on saatavilla.

---

[3] Kokki, E. (2015) Kansalaisten odotukset pelastustoimelta. Pelastusopiston julkaisu. D-sarja: Muut 1/2015. Kuopio: Pelastusopisto.

2.5 Pelastustoimen skenaariopäivitys

Pelastustoimen skenaariopäivityksen (2014)[4] tutkimusongelmia oli kaksi: mitkä nähtävissä olevista trendeistä vaikuttavat eniten pelastustoimen toimintaympäristöön ja millaiset niiden vaikutukset ovat? Millaiseksi Suomen sisäinen turvallisuus kehittyy pelastustoimen näkökulmasta Euroopan unionin kolmessa eri tulevaisuusskenaariossa?

Trendien arvioinnin valintakehikkona oli Sitran trendilista 2013–2014, joka koostui 13 megatrendistä. Niistä eniten vaikutusta pelastustoimeen ja sen toimintaympäristöön skenaariopäivityksessä arvioitiin olevan seuraavilla: 1) globaali kohtalonyhteys, 2) data vaurauden ja vallan lähteenä, 3) älyteknologia arjessa, 4) talousjärjestelmä oirehtii, 5) sosiaaliset ja henkiset tarpeet korostuvat, 6) jopa 4–6 astetta kuumempi ilmasto, 7) superseniorit ja 8) megakaupungit.

[4] Kaukonen, E. (2014) Pelastustoimen skenaariopäivitys. Pelastusopiston julkaisu. B-sarja: Tutkimusraportit 3/2014. Kuopio: Pelastusopisto.

3 Pelastusalan ammatillista koulutusta koskevia selvityksiä

3.1 Osaamisnäkökulma Pelastustoimen toimintaympäristön kuvaus -raportissa

Sisäministeriön pelastusosaston tilaamassa Pelastustoimen toimintaympäristön kuvaus -loppuraportissa (2017)[5] toteutettujen haastatteluiden osana kartoitettiin erityiskysymyksenä pelastustoimen koulutukseen liittyviä näkemyksiä painopisteenä muuttuvat koulutustarpeet osaamisnäkökulmasta.

Haastatteluissa annettujen vastausten mukaan pelastajien pelastustoiminnan osaaminen on hyvällä tasolla. Pelastajan käytännön työnkuvaa heijastaen koulutuksessa tulisi kuitenkin enemmän korostaa ensihoitoa, onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvää konsultoivaa valvonta- ja tarkastustoimea, turvallisuuskoulutusta ja tiedottamista, viestintää sekä varautumisen ohjausta ja neuvontaa. Laaja-alainen turvallisuuden ja siviilivalmiuden asiantuntemus sekä systeemiajattelu painottuivat pelastustoimen tulevaisuuden osaamistarpeina.

Osaamisnäkökulmasta esiin nostettiin tarve analyyttiseen ajatteluun sekä tiedon hankintaan ja oikean tiedon poimimiseen. Yhä kasvavana tarpeena nähtiin ongelmanratkaisukyky, minkä lisäksi nykyiseen koulutukseen nähden vahvistusta sisällön painotuksen osalta kaivattiin viestintä- ja vuorovaikutustaitoihin, esiintymistaitoihin, pedagogisiin taitoihin, verkottumistaitoihin sekä yleisiin työelämätaitoihin. Erityisesti korostettiin vuorovaikutustaitojen, sosiaalisten taitojen sekä johtamisen osaamisen merkitystä. Lisäksi mainittiin, että strategisen suunnittelun ja jalkauttamisen taitoja tarvitaan osana ylempiä tutkintoja. Lisäksi pelastustoimea ja pelastajakoulutusta olisi tärkeää markkinoida myös muutoin kuin pelastajan miehistötehtävien kautta.

---

[5] Pelastustoimen toimintaympäristön kuvaus. Loppuraportti 4.12.2017. Deloitte.

Vastaajien mukaan on keskeistä korostaa, että muuttuvassa toimintaympäristössä pelastajat työskentelevät myös muissa kuin fyysisiä ominaisuuksia korostavissa pelastajan miehistötehtävissä. Urasuunnittelua tulee korostaa jo koulutusvaiheessa. Oikea asennoituminen, kehitysmyönteisyys ja tutkimuksellinen ote olisivat tärkeitä. Pelastajilta vaaditaan kasvavassa määrin analyyttisia-, tutkimuksellisia-, ongelmanratkaisu-, vuorovaikutus- sekä johtamistaitoja. Konservatiivisen pelastustoimen tulee ottaa käyttöön uusia innovaatioita, teknologioita ja toimintamalleja avoimin mielin ja ripeästi, jotta ajan hermolla pysytään. Innostus ja kiinnostus alan kehittämiseen ovat keskiössä.

Pelastajien osalta nähtiin myös, että osaamistarpeet muuttuvat uusien teknologioiden myötä. Jatkossa korostuu tarve osata yhdistää perinteiset käden taidot sekä nykyaikaisten teknologioiden hyödyntäminen. Tästä esimerkkinä mainittiin sammutusrobotin käyttö apuna pelastustoiminnassa. Lisäksi toimintaympäristössä vaikuttavat onnettomuuteen liittyvät tai siihen osalliset uuteen teknologiaan perustuvat järjestelmät, kuten sähköautot, joiden turvallinen pelastustoiminta edellyttää pelastajalta modernin teknologian tuntemista.

Myös pelastustoimen toimintaympäristö on eri maiden välisten raja-aitojen madaltuessa vastaajien mukaan muuttumassa yhä monikulttuurisemmaksi. Kielitaidon, eri kulttuurien ymmärtämisen ja kansainvälisyyden merkitys korostuu. Näin ollen myös muuttuvassa toimintaympäristössä tarvittavia taitoja tulisi kehittää osana pelastajan peruskoulutusta.

Haastatteluissa todettiin myös, että varautuminen on nousemassa tärkeäksi teemaksi osana pelastustoimen toimintaa ja että siihen liittyvän osaamisen ylläpitäminen ajan tasalla vaatii ajanmukaisuutta myös opetuksessa. Esimerkiksi erityistä osaamista vaativaan terrorismiuhkatilanteeseen saattaa joutua ensimmäisenä niin ammattipalomies kuin sopimuspalokuntalainenkin, minkä vuoksi aiheeseen liittyvän koulutuksen on tärkeää kattaa myös sopimuspalokunnat.

Pelastusalan koulutuksen haasteeksi nähtiin se, että Pelastusopisto tuottaa työvoimaa koko maahan samaan aikaan kun osaamistarpeet ovat erilaisia eri alueilla ja näin ollen peruskoulutukseen kohdistuvat tarpeet poikkeavat toisistaan. Tavoitteena on löytää parhaalla mahdollisella tavalla työelämää palveleva ydinosaaminen. Täydennyskoulutus koetaan tärkeänä osa-alueena alan koulutusta, mutta käytännössä vain osa pelastustoimen henkilöstöstä käy täydennyskoulutuksissa. Täydennyskoulutukseen toivottiinkin kannustusta pelastajien osaamisen ajan tasalla pitämiseksi.

Haastatteluissa muissa esiinnousseissa teemoissa todettiin yleisesti pelastajan perustutkinnon olevan liian lyhyt. Ammatissa kehittyminen olisi vastaajien mukaan helpom-

paa, jos koulutus olisi pidempi. Haastatteluissa peruskoulutusta ehdotettiin muutettavaksi ammattikorkeakoulutasoiseksi.

Päällystön koettiin olevan alikoulutettua. Valmistuvilla tulisi olla hyvät lähiesimiestyön ja henkilöstöjohtamisen taidot. Pelastustoimen asiantuntijoita tulisi pyrkiä kouluttamaan myös maisteritasolle asti. Päällystökoulutukselle toivottiin myös omaa toimialan sisäistä korkeakoulututkintoa. Alan ylempien tutkintojen koettiin olevan hajautuneita, eikä hiljainen osaaminen keskity yhteen paikkaan. Toisaalta pelastustoimen ylemmissä tutkinnoissa tulee haastateltujen mielestä olla myös laaja-alaisuutta, kuten talouden, juridiikan sekä tekniikan osaamista.

3.2 Tulevaisuustyöpajat koulutusjärjestelmän kehittämisestä

Koulutusjärjestelmän kehittämistä koskevia työpajoja järjestettiin Pelastusopiston tilaamana BoMentis Oy:n toimesta vuoden 2017 aikana Pelastusopiston henkilöstölle (28.4.2017) sekä pelastustoimen alueiden ja muiden sidosryhmien edustajille (22.8.2017).

Työpajoihin osallistuville jaettiin ennakkotehtävät, joissa pyydettiin haastattelemaan edustamansa pelastuslaitoksen/viiteryhmän henkilökuntaa (3–5 henkilöä) mahdollisuuksien mukaan eri ammattiryhmistä ja selvittämään annettujen kysymysten avulla heidän näkökulmiaan tulevaisuuden näkymistä pelastusalalla. Kysymysten lähtökohtana oli mielikuvitusmatka pelastustoimen arkipäivään vuonna 2025. Kysymysten teemoja olivat arki, osaaminen sekä koulutusjärjestelmä 2025.

Kaikista työpajoista koostettiin pilven muotoiset esitykset, joissa suurimpana tekstikokona näkyvät eniten kannanottoja saaneet asiat. Esitykset ovat työryhmäraportin **liitteenä 1**

Pelastusopiston henkilöstölle järjestetyssä tulevaisuustyöpajassa koulutuksen kehittämisessä suurimmiksi tulevaisuudessa vaikuttaviksi tekijöiksi mainittiin muun muassa robotit, tekninen kehitys, lisääntynyt turvattomuus, uuden teknologian hyödyt, EU, turvallisuusuhat sekä polarisaatio.

Suurimpina tulevaisuuden osaamisvaateina näyttäytyvät yhteistyötaidot, kielitaito, vuorovaikutustaidot, sosiaaliset taidot, ihmisten kohtaaminen ja viestintätaidot.

Koulutusjärjestelmän kehittämistarpeista esille nousivat selkeimmin muun muassa moduulimuotoisuus kaikilla tutkintojen tasoilla, aika- ja paikkariippumattomuus soveltuvin osin, monimuotoisuus, yksilölliset opintopolut, opiskelun ja työelämän yhdistäminen niin, että moduulit ja työpaikalla oppiminen vuorottelevat, monipuolisemmat osaamisen osoittamisen menetelmät, aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä eri alojen osaamisen hyödyntäminen. Edelleen esille nostettiin tarve saada pelastajille terveydenhuollon ammattipätevyys sekä pelastusalan YAMK ja väylät maisteri- ja jatkotutkintoihin.

Pelastuslaitosten edustajille pidetyissä työpajoissa tulevaisuudessa vaikuttaviksi asioiksi mainittiin liikennöintitapojen muuttuminen, pelastustoimen arjen säilyminen ennallaan, kansainvälisyyden/monikulttuurisuuden lisääntyminen, turvattomuus, digitalisaatio, projektityö/etätyö, pelastustoimen tehtävien lisääntyminen ja monipuolistuminen, teknologian kehittyminen (robotiikka, sähköautot), ikääntyminen, palvelut verkossa, metropolialueen kasvaminen/kaupungistuminen, uusavuttomuus ja mobiililaitteet.

Pelastuslaitosten henkilöstöön kohdistuviksi tulevaisuuden osaamisvaateiksi nousivat kielitaito, kädentaidot, monipuolinen osaaminen, digiosaaminen, uudet teknologiat ja vuorovaikutustaidot, kehittämisosaaminen/-myönteisyys, sekä syväosaaminen/erikoisosaaminen.

Koulutusjärjestelmän kehittämistarpeiden osalta pelastuslaitosten edustajien työpajassa tulivat esiin muun muassa toiveet järjestelmän monimuotoisuudesta, modulaarisuudesta, joustavuudesta sekä koulutuslinja- ja suuntautumisvaihtoehdoista. Lisäksi esiin nousivat työelämäoppiminen, opiskelun ja työelämän vuorottelu, tutkintojen henkilökohtaistaminen, aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT), mahdollisuus näyttöihin, yhteistyö eri oppilaitosten kanssa sekä urapolkujen mahdollistaminen. Kommenteissa toivottiin myös pitkäkestoisempaa koulutusta, mutta toisaalta yhden laitoksen toiveena oli 6 kk peruskoulutus sekä tämän lisäksi alueellista koulutusta.

Muiden sidosryhmien edustajille järjestetyssä tulevaisuustyöpajassa koulutusjärjestelmän kehittämisestä mainittiin suurimmiksi tulevaisuuteen vaikuttaviksi tekijöiksi ikääntyminen, digitalisaatio, maahanmuutto, teknologinen kehitys (robotiikka), pelastustoimen kentän laajeneminen sekä kaupungistuminen.

Tulevaisuudessa pelastustoimen henkilöstöltä vaadittavissa osaamistarpeissa korostuivat tiedonhankintakyky, elinikäisen oppimisen taito, digiosaaminen, sosiaaliset taidot, vuorovaikutustaidot, teknologinen osaaminen ja ongelmanratkaisukyky.

Pelastusalan koulutusjärjestelmältä vaadittavia tai siihen vaikuttavia, keskustelussa esiinnousseita teemoja olivat pelastajat terveydenhuollon ammattihenkilöinä, tutkintojärjestelmää suunniteltaessa otettava huomioon ensihoidon ja kotihoidon yhteistyö ja viranomaisyhteistyön korostuminen, tutkintokoulutus ja -rakenne sekä se, että ammattitaitoa ylläpitävä ja lisäävä koulutus muodostavat kokonaisuuden, tutkintokoulutus kohdentuu tiettyjen ammattiroolien ydinosaamiseen ja "oppimaan oppimiseen", mikä mahdollistaa osaamisen pitämisen jatkuvasti ajantasaisena ja että ylemmän johdon koulutusta varten pelastusalalle on luotu ylempi korkeakoulututkinto. Lisäksi esitettiin enemmän erikoistumista ja moduulikoulutusta (lisä-/täydennyskoulutus).

3.3 Pelastusalan päällystön ja alipäällystön koulutuksen vaikuttavuus

Pelastusalan päällystön ja alipäällystön koulutuksen vaikuttavuus raportissa (2015)[6] selvitettiin muun muassa pelastusalan päällystön ja alipäällystön koulutuksen vaikuttavuutta ja työhön sijoittumista sekä heidän osaamistaan ja osaamistarpeitaan pelastuslaitosten, sisäministeriön, aluehallintovirastojen, Pelastusopiston, pelastusalan järjestöjen, Hätäkeskuslaitoksen sekä insinööri- ja konsulttipalvelutoimialan osaamistarpeiden näkökulmasta.

Palopäällystö (AMK) tutkinto ei raportin mukaan takaa riittävää osaamista pelastustoimen strategisten kehittämistarpeiden eikä myöskään urakehitystarpeiden näkökulmasta. Myös alipäällystötutkinnolle nähdään kehittämistarvetta. Tulevaisuudessa alipäällystöltä edellytetään valmiutta ottaa vastuu monista tehtävistä, joita nyt hoitavat päällystöviranhaltijat. Pelastusalan päällystö puolestaan on tarpeen saada nykyistä laajemmin kehittämistehtäviin.

[6] Kaukonen, E. (2015) Pelastusalan päällystön ja alipäällystön koulutuksen vaikuttavuus. Pelastusopiston julkaisu. B -sarja: Tutkimusraportit 5/2015. Kuopio: Pelastusopisto.

4 Pelastusalan tutkintoon johtavan koulutusjärjestelmän nykytilanne

4.1 Pelastusalan tutkintokoulutusta koskeva lainsäädäntö

Pelastuslain (379/2011) 55 §:n 1 momentin mukaan valtio huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta ja muusta pelastustoimeen liittyvästä koulutuksesta siten kuin Pelastusopistosta annetussa laissa (607/2006) säädetään.

Pelastuslain 57 §:n mukaan pelastustoimintaan osallistuvalta pelastuslaitoksen päätoimiselta miehistöltä, alipäällystöltä ja päällystöltä vaaditaan virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto.

Pelastusopistosta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan Pelastusopiston tehtävänä on antaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillista peruskoulutusta, pelastustoimen päällystön ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen valmentavaa koulutusta sekä huolehtia osaltaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, tutkimustoiminnan koordinoinnista sekä tarvittaessa muistakin opiston toimialaan soveltuvista tehtävistä.

Pelastusopistosta annetun lain 11 §:n mukaan Pelastuspistossa annettava ammatillinen peruskoulutus on pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillisiin tutkintoihin johtavaa koulutusta. Koulutusohjelmista ja niissä suoritettavista tutkinnoista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Sisäasiainministeriö vahvistaa vuosittain ammatillisiin tutkintoihin johtavan koulutuksen aloituspaikkojen määrän opiston esityksestä.

Pelastusopistosta annetun lain 12 §:n mukaan pelastusalan ammattikorkeakoulututkinnon tutkinnonanto-oikeus on Poliisiammattikorkeakoululla. Opiskelijat ovat Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoita. Ennen vuotta 2017 aloittaneiden Savonia ammat-

tikorkeakoulun opiskelijoiden tulee suorittaa opinnot viimeistään siirtymäajan loppuun 31.7.2023 mennessä.

Muun koulutuksen osalta Pelastusopistosta annetun lain 13 §:n mukaan Pelastusopisto antaa pelastustoimeen ja hätäkeskustoimintaan liittyvää ammatillista täydennyskoulutusta, pelastuslain mukaista väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutusta sekä valmiuslain (1552/2011) mukaista varautumista edistävää koulutusta. Opisto voi antaa muutakin toimialaansa soveltuvaa koulutusta.

Laissa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä (93/2017) säädetään, että muun muassa Poliisiammattikorkeakoulusta (1164/2013) ja Pelastusopistosta annetuissa laeissa tarkoitetut tutkinnot jaotellaan niiden edellyttämän osaamisen perusteella kahdeksaan vaativuustasoon. Valtioneuvoston asetuksessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä (120/2017) pelastajatutkinto sijoittuu nykyisin tasolle 4, pelastusalan alipäällystötutkinto tasolle 5 ja pelastusalan ammattikorkeakoulututkinto tasolle 6. Asetuksessa mainitut taitotasot ovat työryhmäraportin **liitteenä 2**.

4.2 Pelastusalan ammatillisten tutkintojen järjestelmä

Pelastusalan sekä kuvassa 1. myös mukana olevan ja hätäkeskustoiminnan tutkintoihin pohjakoulutusvaatimuksena on keskiasteen tutkinto, joka voi muodostua toisen asteen 3-vuotisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta, lukion oppimäärästä tai ylioppilastutkinnosta (viitekehyksen taso 4).

Pelastusopisto perusti 31.8.2016 hätäkeskuskoulutuksen yhteistyöryhmän, jonka keskeisenä tavoitteena on varmistaa aktiivinen vuoropuhelu Pelastusopiston, Hätäkeskuslaitoksen ja Poliisiammattikorkeakoulun välillä ja olla omalta osaltaan mukana tutkinnon kehittämisessä.

Työryhmä on säännöllinen ja organisoidusti toimiva linkki koulutuksen ja työelämänvälillä ja käsittelee mm. opetussuunnitelman muutoksiin, opiskelijarekrytointiin, hätäkeskusharjoitteluun, palautteeseen ja opiskelijoiden työllistymiseen liittyviä teemoja. Samoin työryhmässä voidaan käsitellä mm. operatiivisen hätäkeskustoimintaan liittyviä teemoja tutkintokoulutuksen näkökulmasta.

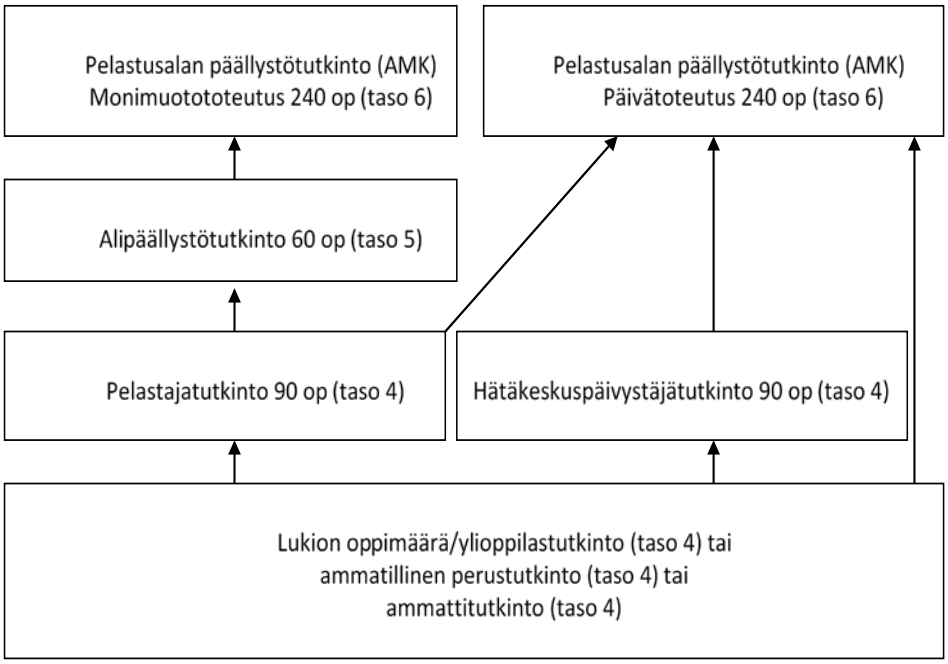

KUVA 1. Pelastusalan ammatillisten tutkintojen nykyinen järjestelmä (viitekehyksen tasot 4–6)

Pelastajatutkinto antaa opiskelijalle mahdollisuuden hakeutua jatkamaan opintojaan joko alipäällystön koulutusohjelmassa ja edelleen pelastusalan päällystötutkinnon monimuoto-linjalla tai suoraan pelastusalan päällystötutkinnon päiväopiskelulinjalla. Hätäkeskuspäivystäjätutkinto antaa opiskelijalle mahdollisuuden hakeutua jatkamaan opintojaan pelastusalan päällystötutkinnon päiväopiskelulinjalla. Pelastusalan päällystötutkinnon päiväopiskelulinjalle voi hakeutua myös ohi niin sanotun ammatillisen koulutusväylän.

Pelastusalan ammatillisten tutkintojärjestelmien vertailun mahdollistamiseksi Ruotsin ja Norjan tutkintojärjestelmät on kuvattu työryhmäraportin **liitteessä 3.**

4.2.1 Pelastajatutkinto

Pelastajatutkinnon laajuus on 90 opintopistettä ja se suoritetaan 1.5 vuodessa. Tutkinto sijoittuu viitekehyksen tasolle 4, eli on ammatillinen perustutkinto. Pelastajatutkinnon tavoitteena on antaa opiskelijalle tiedot, taidot ja pätevyys pelastajan vaativaan työhön, jossa korostuu laaja-alaisen teoriatiedon soveltamisen lisäksi käytännön taitojen osaaminen. Tutkinnon suorittanut on sisäistänyt pelastustoimen ja terveydenhuollon arvomaailman ja eettiset periaatteet. Hän on valmis toimimaan pelastajan ammatissa ja kehittämään työtään sekä omaa ammattitaitoaan muuttuvassa ja kehittyvässä toimintaympäristössä. Hän kykenee toimimaan pelastusryhmän jäsenenä onnetto-

muustilanteissa ja perustason ensihoitajana sekä tuntee pelastusryhmän johtamisen periaatteet. Hän ymmärtää onnettomuuksien ehkäisytyön pelastuslaitoksen turvallisuustyössä, tuntee omatoimisen varautumisen, yleisen väestönsuojelun sekä vapaaehtoisen palokuntatoiminnan perusteet ja on valmis hyvään yhteistoimintaan vapaaehtoisen ja sivutoimisen henkilöstön sekä muiden sidosryhmien kanssa.

Tutkinto antaa kelpoisuuden pelastuslaitosten miehistötason tehtäviin, kuten palomiehen tai palomies-ensihoitajan virkoihin. Tutkinto antaa opiskelijalle mahdollisuuden hakeutua jatkamaan opintojaan joko alipäällystön koulutusohjelmassa ja edelleen pelastusalan ammattikorkeakoulututkintoon monimuotokoulutuksessa (AmkA -linjalla) tai suoraan päivätoteutuksessa (AmkN -linjalla).

Vuonna 2011 voimaan tulleen sosiaali- ja terveysministeriön ensihoitopalvelusta antaman asetuksen (340/2011) jälkeen pelastajatutkinnon suorittanut on voinut toimia perustason ensihoidon yksikössä toisena, kun työparina on terveydenhuollon ammattitutkinnon omaava henkilö.

Pelastustoimen tavoitteena on tuottaa synergiaetuja pelastustoimelle ja sosiaali- ja terveystoimelle pelastustoiminnassa ja ensihoitopalveluissa. Tämän mukaisesti mahdollisimman monella pelastajalla tulisi olla laaja pätevyys ainakin perustason ensihoitotoimintaan. Tavoitteena on täydentää koulutusjärjestelmää siten, että pelastajatutkinnon ohella tai siihen liittyen pelastajat saisivat terveydenhuollon ammattihenkilön statuksen (ensihoito). Tavoitteena on myös, että mahdollisimman monella pelastustoimen miehistötehtävässä jo toimivalla on mahdollisuus täydentää osaamistaan ja pätevyyttään terveydenhuollon ammattihenkilöksi. Näin ollen perustason ambulanssissa voisi jatkossa toimia työparina kaksi pelastajaa, joilla molemmilla on asianomainen terveydenhuollon ammattihenkilön pätevyys ensihoitotoimintaan.

4.2.2 Alipäällystötutkinto

Alipäällystötutkinnon laajuus on 60 opintopistettä ja se suoritetaan yhdessä vuodessa. Tutkinto sijoittuu viitekehyksen tasolle 5, eli on erikoisammattitutkinto. Alipäällystötutkinto on pelastustoimen lähiesimiestutkinto. Sen painopistealueet ovat henkilöstöjohtaminen, pelastustoiminnan johtaminen ja onnettomuuksien ehkäisy. Osaaminen perustuu ammatilliseen sisältöosaamiseen, hyvään johtamistaitoon ja koulutusosaamiseen. Tutkinnon suorittanut osaa suunnitella ja johtaa pelastusryhmän ja pelastusjoukkueen toimintaa onnettomuustilanteessa. Hän ymmärtää tavoitteellisen onnettomuuksien ehkäisytyön yhteiskunnallisen merkityksen sekä tietää ja hallitsee alipäällystöltä edellytettävät onnettomuuksien ehkäisyn erilaiset toimintatavat. Tutkinnon suorittanut kykenee toimimaan pelastustoimen vastuullisissa tehtävissä sekä pelastustoiminnan, riskienhallinnan ja pelastustoimen varautumisen erityistehtävissä ja on

valmis kehittämään omaa osaamistaan ja työtään muuttuvassa ja kehittyvässä toimintaympäristössä.

Tutkinnon suorittaminen antaa kelpoisuuden hakea pelastuslaitosten alipäällystövirkoja. Opiskelija voi hakeutua jatkamaan opintojaan myös tavoitteena pelastusalan ammattikorkeakoulututkinto AmkA-linjalla.

4.2.3 Pelastusalan päällystötutkinto (AMK)

Pelastusalan päällystötutkinnon (AMK) laajuus on 240 opintopistettä ja se suoritetaan neljässä vuodessa. Tutkinto sijoittuu viitekehyksen tasolle 6, eli on ammattikorkeakoulututkinto.

Pelastusalan päällystötutkinnon (AMK) tavoitteet määrittyvät ammattikorkeakoululain (351/2003), asetuksen ammattikorkeakouluopinnoista (1995/256), korkeakouluopintojen eurooppalaisen (European Parliament and European Council 2008) ja kansallisen viitekehyksen, tutkintojen vaikuttavuudesta tehtyjen selvitysten ja tutkimusten, koulutuksesta saatujen palautteiden sekä Pelastusopiston opetussuunnitelmatyön perusteella.

Pelastusalan AMK-tutkinto antaa valmiudet pelastus- ja turvallisuusalalla toimivan organisaation esimies- ja johtotehtäviin sekä vahvaa ja soveltavaa ammattiosaamista edellyttäviin vaativiin asiantuntijatehtäviin sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Tutkinnon painopisteet ovat pelastustoiminnan johtamisvalmiudet, riskienhallinta ja turvallisuusjohtaminen, onnettomuuksien ehkäisy ja varautuminen. Tämän lisäksi tutkinto antaa valmiudet hyvään hallintoon ja henkilöstöjohtamiseen. Tutkinnon suorittanut osaa tunnistaa ja arvioida erilaisia toimintoihin liittyviä riskejä ja valita oikeat riskienhallintakeinot sekä toimia koordinoivana viranomaisena. Tutkinto vahvistaa onnettomuuksien ehkäisyn ja varautumisen asiantuntijuutta. Sen suorittanut osaa suunnitella ja johtaa pelastustoimintaa. Hän hallitsee pelastusviranomaiselle kuuluvia hallinnollisia tehtäviä huomioiden keskeiset normit ja hyvän hallinnon perusteet. Hän osaa viestiä tavoitteellisesti ja on aktiivinen toimija sidosryhmäyhteistyössä. Tutkinnon suorittanut omaa hyvät valmiudet elinikäiseen oppimiseen.

Päiväopintoina suoritettavan koulutuksen pohjakoulutusvaatimuksena on joko pelastusalan miehistötutkinto, toisen asteen ammatillinen perustutkinto, lukion oppimäärä tai ylioppilastutkinto. Pelastusalan miehistötutkinnon suorittaneille luetaan hyväksi 30 opintopistettä. Ammattikorkeakoulututkinto on mahdollista suorittaa myös monimuotoopintoina.

4.3 Pelastuslaitosten ensihoitopalvelun nykytila pelastustoimen näkökulmasta

Pelastuslaitoksilla ja niiden sopimuspalokunnilla on vuosittain yhteensä noin 80 000 pelastustehtävää. Pelastuslaitokset ja sopimuspalokunnat hoitavat lisäksi lähes kaikki sosiaali- ja terveystoimen järjestämisvastuulla olevat ensivastetehtävät, joita on vuosittain yli 20 000. Ensivastetehtävässä ambulanssin korvaa potilaan saavutettavuuden ja hoitoennusteen parantamiseksi yleisimmin paloauto ja sen miehistö, joka on saanut ensivastetoimintaan koulutuksen. Pelastus- ja ensivastetehtävien lisäksi pelastuslaitokset hoitavat sosiaali- ja terveystoimen kiireellisiä ensihoitotehtäviä (pelastuslaitosten ambulanssit) Kainuuta, Etelä-Pohjanmaata, Etelä-Karjalaa ja Lappia lukuun ottamatta. Ensihoitotehtäviä pelastuslaitoksilla on vuosittain arviolta noin 400 000.

4.3.1 Ensihoitopalvelun koulutusvaatimukset

Ensihoitopalvelun yksiköiden henkilöstöllä on oltava vuoden 2018 alussa voimaan tulleen sosiaali- ja terveysministeriön ensihoitopalvelusta antaman asetuksen (585/2017) mukaan vähintään seuraava koulutus: 1) ensivasteyksikössä vähintään kahdella henkilöllä ensivastetoimintaan soveltuva koulutus; 2) ***perustason ensihoidon yksikössä***: ainakin toisen ensihoitajan on oltava terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö, jolla on ensihoitoon suuntautuva koulutus; ja ***toisen ensihoitajan*** on oltava vähintään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö tai ***pelastajatutkinnon taikka sitä vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittanut henkilö***; 3) ***hoitotason ensihoidon yksikössä***: ainakin toisen ensihoitajan on oltava ensihoitaja AMK taikka terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu laillistettu sairaanhoitaja, joka on suorittanut hoitotason ensihoitoon suuntaavan vähintään 30 opintopisteen laajuisen opintokokonaisuuden yhteistyössä sellaisen ammattikorkeakoulun kanssa, jossa on opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaisesti ensihoidon koulutusohjelma; ja ***toisen*** ensihoitajan on oltava vähintään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö tai ***pelastajatutkinnon taikka sitä vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittanut henkilö***.

4.3.2 Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittanut on terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu nimikesuojattu ammattihenkilö. Jotta tutkinnon suorittanut voi toimia sosiaali- ja terveysalalla ammattihenkilönä, tulee koulutuksessa saavuttaa riittävä pätevyys ja ammattitoiminnan edellyttämät valmiudet.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto sisältää kahdeksan osaamisalaa:

- Ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisala, lähihoitaja
- Jalkojenhoidon osaamisala, lähihoitaja
- Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisala, lähihoitaja
- Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisala, lähihoitaja
- Sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala, lähihoitaja
- Suunhoidon osaamisala, lähihoitaja
- Vammaistyön osaamisala, lähihoitaja
- *Perustason ensihoidon osaamisala, perustason ensihoitaja*.

Perustason ensihoidon osaamisalan sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneen rekisteröinti tapahtuu ammattihenkilörekisteriin perustason ensihoitaja-nimikkeellä sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran ohjeiden mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto muodostuu yhteisistä tutkinnon osista (35 osaamispistettä ja ammatillisista tutkinnon osista (145 osaamispistettä). Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä.

Osaamisaloihin sisältyy neljä pakollista tutkinnon osaa, joista kaksi ensimmäistä pakollista tutkinnon osaa Kasvun ja osallisuuden edistäminen sekä Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen on muissa paitsi Perustason ensihoidon osaamisalassa, jossa pakolliset tutkinnon osat ovat Terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä Toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen.

Yhteiset tutkinnon osat ovat: Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, Matemaattisluonnontieteellinen osaaminen ja Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen. Opiskelijan tulee sisällyttää tutkintoonsa valinnaisuutta 15 osaamispisteen laajuisesti.

Valinnaiset tutkinnon osat tuottavat osaamista lähihoitajalle tai perustason ensihoitajalle profiloitumiseen sosiaali- ja terveydenhuollon eri toimintasektoreille. Perustason ensihoidon osaamisalan suorittanut perustason ensihoitaja voi suuntautua hyvin monipuolisesti työelämään muillekin kuin vain ensihoidon ja akuuttihoidon tehtäviin, ei kuitenkaan varhaiskasvatuksen tehtäviin.

Henkilökohtaistaminen on prosessi, jossa jokaiselle ammatillisen koulutuksen opiskelijalle suunnitellaan ja toteutetaan tämän tarpeita vastaava koulutuspolku. Henkilökohtaistamisessa tunnistetaan ja tunnustetaan opiskelijan aiempi osaaminen ja suunnitellaan uuden osaamisen hankkimisen sisällöt ja tavat sekä ohjauksen ja tuen toimet.

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma laaditaan jokaiselle opiskelunsa aloittavalle. Siihen kirjataan:

- tiedot aiemman osaamisen huomioon ottamisesta tutkinnon suorittamisessa
- tarvittavan uuden osaamisen hankkimisen tavat ja sisällöt
- osaamisen kehittyminen ja osoittaminen sekä
- yksilölliset ohjaus- ja tukitoimet.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että osaamisen kehittämissuunnitelma laaditaan ja että sitä päivitetään tarpeen mukaisesti. Suunnitelma tehdään yhdessä opiskelijan kanssa. Oppisopimuskoulutuksessa myös työpaikan edustaja osallistuu suunnitelman laatimiseen. Sen toteuttamisesta sovitaan opiskelijan henkilökohtaisessa opiskeluohjelmassa. Lisäksi määritellään se, miten työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja lähiopetuksen ohella hyödynnetään erilaisia koulutuksen toteuttamistapoja, kuten verkkooppimisratkaisuja ja mobiililaitteita.

4.3.3 Pelastajatutkinnon täydentäminen sosiaali- ja terveysalan perustutkinnolla nykytilanteessa

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto antaa pelastajalle terveydenhuoltoalan ammattihenkilön pätevyyden ensihoitopalveluun, joka mahdollistaa kahden pelastajan toimimisen työparina perustason ensihoitoyksikössä.

Pelastusopistosta vuosina 2013–2017 valmistuneista pelastajista 8,36 % haki opiskelemaan sosiaali- ja terveysalan perustutkinnolla. Mahdollisuus sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittamiseen työnantajan tukemana pelastajatutkinnon jälkeen on nykyisellään toteutettu säännönmukaisesti muun muassa Helsingin, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Jokilaaksojen pelastuslaitoksilla. Tutkinnon on systemaattisesti työnantajan järjestämänä suorittanut arvioilta 240 pelastajaa. Näiden lisäksi on myös itsenäisesti tutkinnon suorittaneita ja sairaanhoitaja AMK ja ensihoitaja AMK tutkinnon suorittaneita, joiden lukumäärästä lukumääristä ei ole tarkkaa tietoa.

Keskimäärin tutkinnon suorittaminen on kestänyt työn ohessa noin 1–1,5 vuotta. Koulutus toteutetaan pääsääntöisesti ohjattuna opiskeluna. Lisäksi koulutukseen kuuluu lähiopetuspäiviä ja työharjoitteluja. Opiskelijoille tehdään henkilökohtaiset opetussuunnitelmat, joten opintojen kesto ja sisältö voivat vaihdella. Pelastuslaitosten henkilöstöstä on koulutettu henkilöt, jotka ottavat vastaan koulutuksen edellyttämät ensihoidon näytöt. Muut näytöt otetaan vastaan työharjoittelupaikkojen ja oppilaitosten henkilöstön toimesta. Henkilöstö on käynyt koulutuksen omalla ajallaan ja työaikaa on mahdollisuuksien mukaan saanut käyttää opiskeluun, jos työtehtävät sen ovat sallineet. Koulutukset on pääsääntöisesti toteutettu oppisopimuskoulutuksena, jolloin op-

pisopimuskeskus on maksanut työnantajalle koulutuskorvausta työssä oppimisen ohjauksesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Koulutus on opiskelijalle maksutonta. Näyttötutkinnon rekisteröintimaksut ovat osassa pelastuslaitoksia korvattu. Koulutuksen käyminen on ollut viime aikoina yleensä ehto vakituiseen työ/-virkasuhteeseen nimittämiselle.

4.4 Pelastusopiston järjestämä lisä- ja täydennyskoulutus

Pelastusopiston lisä- ja täydennyskoulutus voidaan jakaa kiinteähintaisiin julkisoikeudellisiin suoritteisiin, joita ovat sopimuspalokunnan päällikkökurssi ja sivutoimisen teollisuuspalokunnan päällikkökurssit sekä vesisukelluskurssi sekä budjettivaroin tuettuihin kursseihin, joita järjestetään Pelastusopiston harjoitusalueella. Lisäksi Pelastusopisto toteuttaa liiketaloudellisin perustein järjestettäviä kursseja, jotka käsittävät muun kuin edellä mainitun Pelastusopiston järjestämän lisä- ja täydennyskoulutuksen.

Pelastusopiston järjestämän täydennyskoulutuksen keskeinen asiakasryhmä ovat pelastuslaitokset. Koulutusta järjestetään kaikille henkilöstöryhmille onnettomuuksien ehkäisyn, pelastustoiminnan sekä johtamisen ja hallinnon sisältöalueilla. Ensihoidon täydennyskoulutusta on järjestetty erityisesti terveydenhuollon ammatillisten tutkintojen opiskelijoille sekä hoito-organisaatioiden henkilöstölle. Jonkin verran koulutusta järjestetään myös sopimuspalokunnille ja yksityissektorin toimijoille. Pelastusopistoon kohdistuu myös kasvavassa määrin täydennyskoulutuskysyntää elinkeinoelämän suunnasta organisaatioiden kehittäessä turvallisuuteen liittyviä toimintavalmiuksiaan.

Pelastusopiston kansainvälisen täydennyskoulutuksen kysyntä on viime aikoina ollut kasvussa. Kursseja on järjestetty erityisesti Keski-Euroopassa toimiville palokunnille. Kansainväliset täydennyskoulutusasiakkaat ovat arvostaneet erityisesti Pelastusopiston pedagogista osaamista sekä harjoitusaluetta ja erilaisia simulaattoreita erinomaisina oppimisympäristöinä.

5 Työryhmän esitykset

5.1 Tulevaisuuden osaamistarpeista ja pelastusalan koulutuksen kehittämistarpeista

Työryhmän näkemyksen mukaan pelastusalan ammatillisen koulutuksen haasteena on vastata muuttuvan yhteiskunnan ja toimintaympäristön pelastusalalle asettamiin tulevaisuuden osaamistarpeisiin. Koulutusjärjestelmän kehittämisratkaisuista päätettäessä on tärkeää suunnata katse riittävän kauas ja riittävän laajalle, sillä koulutus on avainasemassa ratkaisujen löytämisessä selvityksissä esille tulleisiin eritasoisiin haasteisiin.

Näkymää uudesta koulutusjärjestelmästä tulisi työryhmän näkemyksen mukaan lähteä rakentamaan yhteiskunnan yleisen kehityksen, pelastustoimen vision, pelastuslaitosten ammatillisten haasteiden ja eri viranomaisten yhteistyön kehittämistarpeiden näkökulmasta. Tulevaisuuden pelastustoimen toimintaympäristöskenaarion pohjalta on mahdollista muodostaa käsitys tarvittavasta pelastusalan osaamisesta ja siitä mille (koulutusjärjestelmän viitekehyksen) tasoille pelastusalan osaamisen suomalaisessa koulutusjärjestelmässä tulisi sijoittua. Osaamistarpeet ja vaadittava viitekehyksen taitotaso luovat raamit eri tutkinnoille ja sille, mitä tutkintoja ja millä tasoilla pelastusalalla jatkossa tarvitaan. Rinnastettavuus muihin tutkintoihin, sekä polkujen mahdollistaminen muista koulutusjärjestelmistä pelastusalan järjestelmään ja päinvastoin, on varmistettava. Samoin on varmistettava jatkokoulutusmahdollisuus ja siirtyminen tiedekorkeakouluihin maisteri-, lisensiaatti-, sekä tohtoriopintoihin. Myös mahdollisuudet kansainväliseen opiskelijavaihtoon on varmistettava.

5.1.1 Pelastusalan peruskoulutuksen kehittämistarpeista

Pelastusalan koulutuksen opiskelijarekrytoinnissa ratkaistaan tulevaisuuden pelastustoimen henkilöstöltä toivottavat ominaisuudet. Opiskelijavalinnassa tulisi jatkossa painottaa työyhteisövalmiuksia, laaja-alaista työorientaatiota ja elinikäistä oppimista. Pelastusalan tutkinnoissa olisi jatkossa niin sanottu ***ydinosa,*** joka varmistaa perusosaamisen kussakin tutkinnossa. Tutkinnon ytimen lisäksi opiskelija kokoaisi tutkintokokonaisuutensa erilaisista ***osaamismoduuleista***, jolloin hän pystyisi suuntautumaan tietylle ***erityisosaamisalueelle*** jo tutkintoa suorittaessaan.

Moduuleista voitaisiin muodostaa myös ***osaamiskokonaisuuksia***, joista myönnettäisiin opiskelijalle erillinen todistus. Näin opiskelijat saisivat lisää työmarkkinoilla tarvittavaa osaamispääomaa, sillä työelämässä on yhä vähemmän tilanteita, joissa eri henkilöillä tulee olla sama osaaminen. Yhä enemmän työelämän tuotokset perustuvat eri henkilöiden osaamisen ja tekemisen yhdistelmiin. Tulevassa koulutusjärjestelmässä kiinnitettäisiin erityistä huomiota koulutuksen ja työelämän yhteyteen. Tavoitetilana olisi opiskelun ja työelämäjaksojen vuorottelu, mikä edellyttää pelastuslaitosten kanssa yhteistyössä rakennettua harjoittelujärjestelmää ja osaavia koulutettuja ohjaajia. Harjoittelu on tärkeä osa työelämään kasvamista, kunhan harjoittelun mahdollistavat raamit ovat kunnossa ja osaamistavoitteiden täyttymisestä pidetään huolta.

Opiskelija voisi hankkia tutkintoonsa osaamispääomaa myös ***yhteistyöoppilaitoksista***, jolloin näissä oppilaitoksissa suoritettuja opintoja hyväksiluettaisiin osaksi pelastusalan tutkintoa ja näin varmistettaisiin aikaisempaa laajempi osaamispohja pelastusalan käyttöön.

5.1.2 Pelastustoimen ensihoito-osaamisen kehittämistarpeista

Ensihoitopalvelun tehtävissä on henkilöstön osaamisen osalta selkeästi ***lisääntynyt tarve kyetä laajempaan hoidon tarpeen kiireellisyyden arviointiin kuin aiemmin***. Läheskään aina potilaiden osalta kyse ei ole akuutista hätätilanteesta tai tilanteesta, johon olisi löydettävissä nopeasti yksiselitteinen hoitoratkaisu. Jatkohoidon osalta on osattava myös arvioida sosiaali- ja terveydenhuollon mahdollisuuksia järjestää potilaalle palvelua potilaan kotiin sen sijaan, että potilas kuljetettaisiin arviointia varten terveydenhuollon päivystyspisteeseen.

Perustasoinen ensihoito muodostaa ensihoitopalvelun ensimmäisen portaan. Perustasolla kyetään tekemään potilaan peruselintoimintojen tilanarvio, aloittamaan välittö-

mien henkeä uhkaavien tilojen yksinkertaiset hoitotoimet ja ennalta laadittujen ohjeiden mukaan antamaan luonnollista tietä annosteltavia lääkkeitä.

Työskentely ensihoitopalvelussa on hyvin itsenäistä, potilasturvallisuuden kannalta tehdään merkittäviä päätöksiä ja työskentelyolosuhteet ovat usein haastavia. Myöskään ammatillista tukea ei ole paikan päällä aina saatavissa kuten yleensä terveydenhuollon laitoksissa. Tämän vuoksi on perusteltua laajentaa myös pelastajien muodollista ensihoitotoiminnan pätevyyttä.

Pelastajatutkinnon suorittanut henkilö voi toimia perustasoisessa ensihoidossa, mutta ei ole terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö. Vuonna 2011 voimaan tulleen ensihoitopalveluasetuksen jälkeen pelastajatutkinnon suorittanut on voinut toimia perustason ensihoidon yksikössä vain siten, että pelastajan työparina on terveydenhuollon ammattitutkinnon suorittanut henkilö, jonka vuoksi on myös noussut esiin tarve sosiaali- ja terveydenhuollon perustutkinnon liittämiseen osaksi pelastajatutkintoa.

5.1.3 Lisä- ja täydennyskoulutuksen kehittämistarpeista

Lisä- ja täydennyskoulutuksen osalta niin sanottujen perusopiskelijoiden lisäksi jo työelämässä olevat pelastusalan ammattilaiset, joiden tulisi päivittää osaamistaan tai hankkia jotakin uutta osaamista, voisivat jatkossa valita peruskoulutusjärjestelmään sisältyviä, ***monimuotoisesti toteutettavia moduuleita ja osaamiskokonaisuuksia täydennyskoulutuksena*** ja varmistaa oman osaamispääomansa ajantasaisuuden. Moduuleihin voitaisiin sisällyttää myös mahdollisia kansainvälisen koulutuksen koulutustarpeita. Moduuleita ja osaamiskokonaisuuksia voitaisiin valita ja suorittaa ***joustavasti työn lomassa***, jolloin täydennyskoulutus tukisi monipuolisesti ***urapolkuajattelua***. Tutkintokoulutuksen hyödyntäminen lisä- ja täydennyskoulutuksessa olisi myös kustannustehokas ja joustava ratkaisu laitosten osaamistarpeisiin.

5.2 Vaihtoehtoiset toteuttamistavat pelastusalan tutkintokoulutusjärjestelmän tulevaisuuden kehittämisessä

Työryhmä esittää, että pelastusalan koulutustasoa lähdetään nostamaan jäljempänä esitettyjen toteuttamisvaihtoehtojen puitteissa ja että pelastustoimen toimintaympäristön muutosten ja pelastusalan tulevaisuuden haasteiden johdosta sosiaali- ja terveys-

toimen perustutkinto (terveydenhuollon ammattipätevyys) liitetään miehistötason tutkintoon.

5.2.1 Pelastusalan tutkintokoulutusjärjestelmän kehittäminen

Työryhmä esittää toteuttamisvaihtoehtoja A ja B pelastusalan tutkintokoulutusjärjestelmän kehittämiseksi.

Vaihtoehto A

MIEHISTÖ

Pelastusalan koulutuksen perustaso vastaa yleisen koulutusjärjestelmän viitekehyksen tasoa 4 (nykyinen taso). Opiskelija saa perustasolla valmiudet toimia pelastustoimen tehtävissä miehistötasolla sekä terveydenhuollon ammattihenkilön pätevyyden (ks. jäljempänä toteuttamisvaihtoehdot 1–2). Tutkinnon pituus kasvaa kolmeen vuoteen.

ALEMPI PÄÄLLYSTÖ

Seuraava taso on ***pelastustoimen asiantuntija/kehittäjä (AMK)***, joka sijoittuu yleisen koulutusjärjestelmän viitekehyksen tasolle 6. Koulutustason nostolla vastataan nykyisen alemman päällystön muuttuvan toimenkuvan asettamiin haasteisiin ja mahdollistetaan päällystön toimenkuvan suuntautumisen ylemmän tason tehtäviin.

PÄÄLLYSTÖ

Seuraava taso on ***pelastustoimen asiantuntija/kehittäjä (YAMK),*** joka sijoittuu yleisen koulutusjärjestelmän viitekehyksen tasolle 7 ja on pelastusalan päällystön uusi tutkinto.

YLEMPI PÄÄLLYSTÖ

Ylin taso, ***pelastustoimen syvä asiantuntija/kehittäjä*** tasolla 8 on tiedekorkeakoulututkintotaso, jonne siirtyminen mahdollistettaisiin koulutusjärjestelmää rakennettaessa.

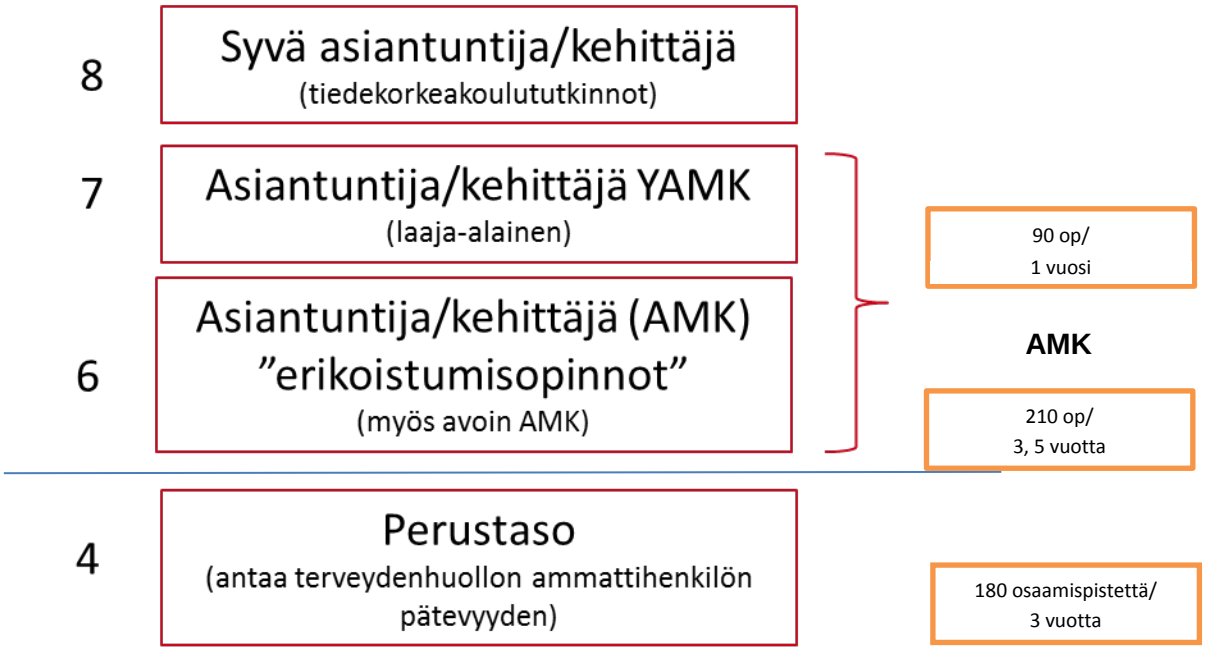

Kuva 2. Pelastusalan koulutusjärjestelmä vaihtoehto A

Vaihtoehdon A arviointia

ARVIOITUJA HYÖTYJÄ

+ Terveydenhuollon ammattihenkilöstön pätevyys miehistötasolla.
+ Koulutustason nousu alipäällystötasolla ja päällystötasolla.
+ Opintososiaaliset edut, kuten ilmainen ruokailu ja asuminen Pelastusopiston asuntolassa säilyvät toistaiseksi ennallaan.
+ Pelastaja on kädentaitoammatti, tutkinto on ”oikealla tasolla.”
+ Luo mielekkään urakehityksen, kun AMK-tutkinto on perustutkinnon yläpuolella.
+ Tutkintorakenne on selkeä.

ARVIOITUJA HAASTEITA

– Pelastajakoulutus olisi edelleen ammatillinen perustutkinto. Muiden yhteistyövi-ranomaisten koulutustaso on korkeampi.
– On epäselvää, riittääkö tason neljä osaaminen vastaamaan tulevaisuuden toimin-taympäristön asettamiin haasteisiin.

– On epäselvää, saadaanko miehistötasolle jatkossa opiskelijoita suorittamaan toista samantasoista ammatillista perustutkintoa? Onko tason neljä tutkinto riittävän houkutteleva, vai valitsevatko hakijat esim. poliisin (AMK) tutkinnon?
– Opintojen heikompi hyödynnettävyys jatko-opinnoissa.
– Henkilöille kertyy useampia toisen asteen tutkintoja.

Vaihtoehto B

MIEHISTÖ

Vaihtoehdossa B (kuva 3) pelastusalan koulutus olisi jo **perustasolla ammattikorkeakoulutasoista** koulutusta (viitekehyksen taso 6). Opiskelija saisi tutkinnon sisällä terveydenhuollon ammattihenkilön pätevyyden (taso 4). Miehistön osaamisprofiilit monipuolistuisivat unohtamatta tarvittavia perustaitoja. Tutkinnon sisällä olisi mahdollista erikoistua erityyppisiin tehtäviin, mitä osaamista voitaisiin syventää ”erikoistumisopinnoilla” esimerkiksi lähijohtamiseen.

ALEMPI PÄÄLLYSTÖ

Alemman päällystön opinnot olisivat pätevyyden antavia erikoistumisopintoja.

PÄÄLLYSTÖ

Seuraava tutkinto olisi **päällystötason asiantuntija/kehittäjä-tutkinto tasolla 7**, johon hyväksiluettaisiin mahdolliset suoritetut alemman päällystön ”erikoistumisopinnot”.

YLEMPI PÄÄLLYSTÖ

Ylin taso, syvä asiantuntija/kehittäjä tasolla 8 olisi tiedekorkeakoulututkintotaso, jonne siirtyminen mahdollistettaisiin koulutusjärjestelmää rakennettaessa. Pelastusopistosta tulisi tässä mallissa ammattikorkeakoulu.

Kuva 3. Pelastusalan koulutus ammattikorkeakoulutasoisena vaihtoehto B

Vaihtoehdon B arviointia

ARVIOITUJA HYÖTYJÄ

+ Yhteiskunnassa on jo tapahtunut ja parhaillaan käynnissä muutoksia, jotka vaikuttavat pelastustoimen toimintaympäristöön ja henkilöstön osaamisvaatimuksiin. Julkisen talouden supistuminen edellyttää yhä parempaa tuottavuutta ja osaamista sen tekemiseen. Haasteisiin vastattaisiin koulutustason nostolla kaikilla tutkintotasoilla.
+ Muiden yhteistyöviranomaisten koulutus on samalla tasolla.
+ Ammattikorkeakoulutus on työelämälähtöistä korkea-asteen koulutusta.
+ Terveydenhuollon ammattihenkilöstön pätevyys.
+ Opiskelijat eivät suorita kahta tason 4 tutkintoa.
+ Opiskelijoiden opintopolkumahdollisuudet kasvavat.
+ Kustannustehokas.
+ Henkilöillä valmiudet muihinkin kuin peruspelastajan tehtäviin.
+ Saattaa houkuttaa tasokkaampia hakijoita.
+ Henkilöillä selkeät jatkokouluttautumismahdollisuudet perustutkinnon jälkeen, myös muille toimialoille ja eri oppilaitoksissa.

ARVIOITUJA HAASTEITA

– Vaatii siirtymäkautta.
– Nykyiset opintososiaaliset edut poistuvat, kuten ilmainen ruokailu ja asuminen Pelastusopiston asuntolassa.
– Oppilasaines saattaa muuttua ja omaksua kädentaidot heikommin.
– Tutkintorakenne alipäällystötasolla on epämääräinen. Alipäällystön tehtävänkuva laajenee.
– Perustutkinnon taso tunnustettu, henkilöt voivat rekrytoitua muille toimialoille.

5.2.2 Sosiaali- ja terveystoimen perustutkinnon (terveydenhuollon ammattipätevyyden) liittäminen pelastaja -tutkinnon yhteyteen ja pelastusalan pätevyysvaatimusten tarkistaminen

Työryhmän näkemyksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon perustutkinto voitaisiin liittää miehistötason tutkintoon kahden erilaisen vaihtoehdon mukaisesti:

Vaihtoehto 1. Pelastusopisto toteuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon perustutkinnon yhteistyössä terveysalan oppilaitosten kanssa sisällytettynä pelastajatutkintoon (osana tutkintoa).

Vaihtoehto 2. Pelastuslaitokset toteuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon perustutkinnon yhteistyössä terveysalan oppilaitosten kanssa (kaksoistutkinto)

Vaihtoehdossa 1. sosiaali- ja terveysalan perustutkinto olisi sisällytettynä osaksi pelastustoimen miehistötason tutkintoa ja ensihoidon täydentävä koulutusosuus tapahtuisi yhdessä tai useammassa terveydenhuoltoalan oppilaitoksessa. Toimintamalli edellyttäisi yhteistyön muotojen luomisen oppilaitosten ja Pelastusopiston välillä sekä opetussuunnitelman uudistamisen siten, että siihen sisällytettäisiin yhteistyöoppilaitoksissa toteutetun sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon mukaiset tutkinnon osat. Pelastusopisto antaisi miehistötason tutkinnosta todistuksen vasta molempien osien suorittamisen jälkeen. Taloudellisesti vaihtoehto edellyttäisi Pelastusopistolta henkilöstöresursointia opiskelijahallinnointiin, joka vastaisi toiminnan hallinnollisesta organisoinnista yhteistyö-oppilaitosten kanssa.

Vaihtoehdossa 2. pelastuslaitokset toteuttaisivat sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon järjestämisen ja toteuttamisen yhteistyössä terveydenhuoltoalan op-

pilaitosten kanssa. Tällöin kyseessä olisi kaksoistutkinto, jolloin pelastajaksi opiskelevat suorittaisivat miehistötason tutkinnon Pelastusopistolla ja tämän jälkeen siirtyessään pelastuslaitoksen palvelukseen suorittaisivat sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon työn ohessa oppisopimusmallisena koulutuksena asianomaisessa terveydenhuoltoalan oppilaitoksessa. Kaksoistutkintoa edellytettäisiin siis valtakunnallisesti myös niissä pelastuslaitoksissa, joissa ei suoriteta ensihoitopalveluun (ambulanssit) kuuluvia tehtäviä. Kaikissa pelastuslaitoksissa on kuitenkin ensihoitopalveluun kuuluvia ensivastetehtäviä.

Pelastustoimen lainsäädännön näkökulmasta esitetyissä malleissa tulisi sosiaali- ja terveydenhuollon perustutkinto määrittää pelastajatutkinnon ohella pelastuslaissa lakisääteiseksi pätevyysvaatimukseksi pelastustoimen päätoimisen miehistön tehtävään. Samoin lakia Pelastusopistosta tulisi uudistaa, jotta siinä huomioitaisiin uudet tutkintovaatimukset. Siirtymäajat ja jo työssä olevien pelastajien kouluttautumismahdollisuudet tulisi lainsäädännössä huomioida.

5.3 Pelastusalan ylimmän koulutuksen järjestäminen

Työryhmä esittää, että pelastusalan ylimmän koulutustason, syvä asiantunti- ja/kehittäjä (tiedekorkeakoulututkinto), koulutusväyliä kehitetään pelastustoimen koulutusuudistuksen yhteydessä. Pelastusopistolle annettaisiin tehtäväksi valmistella tarvittavat yhteistyörakenteet yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. Oleellista on aikaansaada pelastusalan muihin tutkintoihin perustuva, niitä hyödyntävä ja täydentävä koulutusohjelma, joka antaa valmiuden ja tutkintostatuksen pelastustoimen vaativimpiin tehtäviin.

5.4 Pelastusalan lisä- ja täydennyskoulutusjärjestelmän tulevaisuuden kehittämisestä

Työryhmä esittää, että pelastusalan osaamisen varmistamiseksi lainsäädäntöön esitettäisiin jatkossa täydennyskoulutusvelvoitetta. Lisä- ja täydennyskoulutus voitaisiin uudessa koulutusjärjestelmässä tuottaa kustannustehokkaasti ja joustavasti perusopetuksen moduulien ja osaamiskokonaisuuksien avulla. Työelämässä jo olevat ammattilaiset voisivat valita omaa osaamistaan täydentävät moduulit ja osaamiskokonaisuudet ja suorittaa niitä joustavasti työn ohessa. Riittävä määrä suoritettuja moduuleja

mahdollistaisi myös hyväksiluvun kautta siirtymisen suorittamaan ylempää tutkintoa. Urapolkuja voitaisiin tukea eri tavoin. Myös kansainvälisen pelastustoiminnan osaamisen kehittäminen ja sen hyödyntäminen kotimaan valmiuden tukena otetaan huomioon järjestelmän tulevaisuuden kehittämisessä. Kansainvälisen pelastustoiminnan osaaminen tulisi integroida täydennyskoulutuksen lisäksi myös osaksi peruskoulutusta.

Lähteet

Ennakoinnin koontikatsaus. Osaamis- ja koulutustarpeiden ennakointituloksia. Raportit ja selvitykset 2016:8. Opetushallitus.

Ensihoitopalveluasetus 340/2011.

Kaukonen, E.(2014). Pelastustoimen skenaariopäivitys.
Pelastusopiston julkaisu. B-sarja: Tutkimusraportit 3/2014. Kuopio: Pelastusopisto.

Kaukonen, E. (2015). Pelastusalan päällystön ja alipäällystön koulutuksen vaikuttavuus.
Pelastusopiston julkaisu. B-sarja: Tutkimusraportit 5/2015. Kuopio: Pelastusopisto.

Kokki, E. (2015). Kansalaisten odotukset pelastustoimelta.
Pelastusopiston julkaisu. D-sarja: Muut 1/2015. Kuopio: Pelastusopisto.

Laki Pelastusopistosta 607/2006.

Laki Poliisiammattikorkeakoulusta 1164/2013.

Laki tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä 93/2017.

Pelastuslaki 379/2011.

Pelastustoimen toimintaympäristön kuvaus. Loppuraportti 4.12.2017. Deloitte.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perusteet 2014.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta 585/2017.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettu laki 559/1994.

Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - pelastustoimen strategia 2025.

Valtioneuvoston asetus 120/2017 tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä.

Liite 1. Työpajoista saadut pilvikuvaukset

Pelastusopiston henkilöstön työpaja, koulutuksen kehittämisessä suurimmat tulevaisuudessa vaikuttavat tekijät.

Pelastusopiston henkilöstön työpaja, tulevaisuudessa pelastustoimen henkilöstöltä vaadittava osaaminen

Pelastustoimen alueiden edustajien työpaja, koulutuksen kehittämisessä suurimmat tulevaisuudessa vaikuttavat tekijät.

Pelastustoimen alueiden edustajien työpaja, tulevaisuudessa pelastustoimen henkilöstöltä vaadittava osaaminen

Muiden sidosryhmien edustajille järjestetty työpaja, koulutuksen kehittämisessä suurimmat tulevaisuudessa vaikuttavat tekijät.

Muiden sidosryhmien edustajille järjestetty työpaja, tulevaisuudessa pelastustoimen henkilöstöltä vaadittava osaaminen.

Liite 2. Valtioneuvoston asetus tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä (120/2017)

Taso 4 (ammatillinen perustutkinto)

Hallitsee oman työ- tai opintoalansa tietoperustan laajoissa asiayhteyksissä sekä tietyt kognitiiviset ja käytännön taidot sekä ilmaisukyvyn ja hyödyntää näitä tietoja ja taitoja ratkaistaessa oman alan erityisongelmia ja suorittaessaan alan tehtäviä. Työskentelee itsenäisesti yleensä ennustettavissa, mutta mahdollisesti muuttuvissa toimintaympäristöissä. Vastaa omien tehtäviensä loppuun suorittamisesta sekä toimii turvallisesti ja vastuullisesti työyhteisössä. Toimii taloudellisesti, tuloksellisesti ja suunnitelmallisesti sekä järjestelee työnsä huomioiden muut toimijat. Kykenee valvomaan muiden suorittamia rutiinitehtäviä. Valmiudet toimia yrittäjämäisesti toisen palveluksessa tai alan itsenäisenä yrittäjänä. Arvioi omaa osaamistaan ja tehtäväaluettaan ja parantaa työhön tai opintoihin liittyviä toimia. Kehittää itseään ja työtään. Valmius elinikäiseen oppimiseen. Toimii erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa eettisten periaatteiden mukaisesti. Viestii monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti eri tilanteissa ja tuottaa monipuolisia, myös alaan liittyviä, tekstejä äidinkielellään. Viestii toisella kotimaisella kielellä ja on vuorovaikutuksessa omalla alallaan ainakin yhdellä vieraalla kielellä myös kansainvälisesti.

Taso 5 (erikoisammattitutkinto)

Hallitsee oman alansa laaja-alaisen ja/tai erikoistuneen tietoperustan sekä kognitiiviset ja käytännön taidot sekä ilmaisukyvyn ja hyödyntää näitä tietoja ja taitoja ratkaistessaan luovasti abstrakteja ongelmia ja suorittaessaan alan tehtäviä. Ymmärtää ammatillisten tehtäväalueiden sekä alan ja eri alojen rajapinnat ja yhteydet laajempiin kokonaisuuksiin. Toimii alansa erikoisosaajana ja kehittää toimintaa, tuotteita ja/tai palveluita. Johtaa ja valvoo tarvittaessa toimintaympäristöjä ja toimintoja, jotka muuttuvat ennakoimattomasti. Opastaa muita ja valvoo muiden suorittamia tehtäviä. Hyvä valmius toimia alan itsenäisenä yrittäjänä. Arvioi ja kehittää omia ja muiden suorituksia ja työtä. Valmius elinikäiseen oppimiseen. Toimii erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa eettisten periaatteiden mukaisesti. Viestii suullisesti ja kirjallisesti sekä alan että alan ulkopuoliselle yleisölle äidinkielellään. Viestii toisella kotimaisella kielellä ja on vuorovaikutuksessa omalla alallaan ainakin yhdellä vieraalla kielellä myös kansainvälisesti.

Taso 6 (AMK/alempi korkeakoulututkinto)

Hallitsee laaja-alaiset ja edistyneet oman alansa tiedot, joihin liittyy teorioiden, keskeisten käsitteiden, menetelmien ja peri-aatteiden kriittinen ymmärtäminen ja arvioiminen. Ymmärtää ammatillisten tehtäväalueiden ja/tai tieteenalojen kattavuuden ja rajat. Hallitsee edistyneet kognitiiviset ja käytännön taidot, jotka osoittavat asioiden hallintaa, kykyä soveltaa ja kykyä luoviin ratkaisuihin ja toteutuksiin, joita vaaditaan erikoistuneella ammatti-, tieteen- tai taiteenalalla monimutkaisten tai ennakoimattomien ongelmien ratkaisemiseksi.

Työskentelee itsenäisesti alan asiantuntijatehtävissä ja kansainvälisessä yhteistyössä tai toimii yrittäjänä. Johtaa monimutkaisia ammatillisia toimia tai hankkeita. Kykenee päätöksentekoon ennakoimattomissa toimintaympäristöissä. Vastaa oman osaamisensa arvioinnin ja kehittämisen lisäksi yksittäisten henkilöiden ja ryhmien kehityksestä. Valmius elinikäiseen oppimiseen. Toimii erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa huomioiden yhteisölliset ja eettiset näkökulmat. Viestii hyvin suullisesti ja kirjallisesti sekä alan että alan ulkopuoliselle yleisölle äidinkielellään. Viestii ja on vuorovaikutuksessa toisella kotimaisella kielellä sekä kykenee kansainväliseen viestintään ja vuorovaikutukseen omalla alallaan ainakin yhdellä vieraalla kielellä.

Taso 7 (YAMK/maisteri)

Hallitsee laaja-alaiset ja pitkälle erikoistuneet oman alansa erityisosaamista vastaavat käsitteet, menetelmät ja tiedot, joita käytetään itsenäisen ajattelun ja/tai tutkimuksen perustana. Ymmärtää oman ja muiden alojen rajapintojen tietoihin liittyviä kysymyksiä ja tarkastelee niitä ja uutta tietoa kriittisesti. Ratkaisee vaativia ongelmia myös luovin toteutuksin tutkimus- ja/tai innovaatiotoiminnassa, jossa kehitetään uusia tietoja ja menettelyjä sekä sovelletaan ja yhdistetään eri alojen tietoja. Työskentelee itsenäisesti alan vaativissa asiantuntijatehtävissä ja kansainvälisessä yhteistyössä tai toimii yrittäjänä. Johtaa ja kehittää monimutkaisia, ennakoimattomia ja uusia strategisia lähestymistapoja. Johtaa asioita ja/tai ihmisiä. Arvioi yksittäisten henkilöiden ja ryhmien toimintaa. Kartuttaa oman alansa tietoja ja käytäntöjä ja/tai vastaa muiden kehittymisestä.

Valmius elinikäiseen oppimiseen. Toimii erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa huomioiden yhteisölliset ja eettiset näkökulmat. Viestii hyvin suullisesti ja kirjallisesti sekä alan että alan ulkopuoliselle yleisölle äidinkielellään. Viestii ja on vuorovaikutuksessa toisella kotimaisella kielellä sekä kykenee vaativaan kansainväliseen viestintään ja vuorovaikutukseen omalla alallaan ainakin yhdellä vieraalla kielellä.

Taso 8 (tiedekorkeakoulujen jatkotutkinnot)

Hallitsee laajat kokonaisuudet ja asiayhteydet. Hallitsee edistyneimmät ja/tai erikoistuneimmat sekä syvällisimmät tiedot, taidot ja/tai teoriat, jotka sijoittuvat oman alan edistyneimmälle ja /tai erikoistuneimmalle tasolle ja alojen väliselle rajapinnalle. Soveltaa asioita luovasti. Luo uutta tietoa hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Tekee itsenäistä ja luotettavaa tieteellistä tai taiteellista ja ammatillista tutkimustyötä. Kehittää ammatillisia tehtäväalueita ja/tai tieteen- tai taiteenalaa. Kehittää ja soveltaa uusia ideoita, teorioita, lähestymistapoja tai prosesseja vaativimmissa toimintaympäristöissä. Työskentelee itsenäisesti alan vaativimmissa asiantuntijatehtävissä ja kansainvälisessä yhteistyössä tai toimii yrittäjänä. Johtaa asioita ja/tai ihmisiä. Tekee sellaisia synteesejä ja kriittisiä arviointeja, joita vaaditaan monimutkaisten ongelmien ratkaisemiseen tutkimus- ja/tai innovaatiotoiminnassa. Laajentaa ja uudelleen määrittää tieto- ja tai ammattikäytäntöjä. Kartuttaa oman alansa tietoja ja/tai vastaa muiden kehittymisestä.

Valmius elinikäiseen oppimiseen. Toimii erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa huomioiden yhteisölliset ja eettiset näkökulmat. Viestii hyvin suullisesti ja kirjallisesti sekä tiedeyhteisölle että yleisölle oman tutkimusalan ja koko tieteenalan ja/tai ammattialan kysymyksistä äidinkielellään. Viestii ja on vuorovaikutuksessa toisella kotimaisella kielellä sekä kykenee vaativaan kansainväliseen viestintään ja vuorovaikutukseen omalla alallaan ainakin yhdellä vieraalla kielellä.

Liite 3. Pelastusalan tutkintoon johtava koulutusjärjestelmä Ruotsissa ja Norjassa

Ruotsi

Ruotsissa pelastusalan koulutusta järjestää yhteiskuntaturvallisuudesta ja valmiudesta vastaava viranomainen (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB). Palomiestehtäviin (brandman) valmistaa kaksivuotinen (80 studiepoäng) Skydd mot olyckor -koulutus, johon sisältyy 57 opintopisteen laajuiset oppilaitoksessa suoritettavat opinnot, yhteensä 17 opintopisteen laajuisesti ohjattua harjoittelua sekä 6 opintopisteen laajuinen lopputyö. Pohjakoulutuksena edellytetään loppuun suoritettu toisen asteen yleissivistävä tai ammatillinen koulutus.

Pelastustoimen päällystötehtävissä (räddningsledare) toimivilta edellytetään edellä mainitun koulutuksen lisäksi säädöspohjaisena kelpoisuusvaatimuksena oleva räddningsledare A -koulutus. Koulutuksen laajuus on 30 päivää ja sen tarkoituksena on valmistaa pelastustyön johtamiseen tavanomaisissa onnettomuuksissa sekä monimutkaisempien onnettomuuksien alkuvaiheessa. Pelastuslaitokset voivat tarpeen mukaan edellyttää päällystötehtävissä toimivilta myös räddningsledning B -koulutuksen suorittamista. B-koulutuksen laajuus on 45 päivää ja sen tarkoituksena on valmistaa tehtäviin, joissa pelastustyötä johdetaan monimutkaisissa onnettomuuksissa sekä onnettomuuspaikalla että taustalla. Räddningsledare-koulutuksia järjestetään pelastustoimen henkilöstöön kuuluville.

Korkeakoulusektorilla Luleå tekniska universitet ja Lunds universitet järjestävät 3,5-vuotista brandingenjörsexamen-korkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta.

Norja

Norjassa palo- ja pelastusalan koulutuksesta vastaa Norges brannskole, joka toimii yhteiskuntaturvallisuudesta ja valmiudesta vastaavan viranomaisen (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap) alaisuudessa. Palomiestehtäviin valmistavaa brannkonstabel-koulutusta (engl. Firefighter) järjestetään pääosin pelastustoimen henkilöstöön kuuluville työhön ottamisen jälkeen. Pohjakoulutuksena edellytetään loppuun suoritettu toisen asteen koulutus. Brannkonstabel-koulutus koostuu yhteensä noin kaksivuotisesta työpaikalla tapahtuvasta teoreettisesta ja käytännön koulutuksesta, johon sisältyy Norges brannskolen järjestämä verkkopohjainen pelastustoimenkurssi (kurs i brannvern) sekä kahdeksan viikon mittaisesta peruskurssista (grunnkurs

for brannkonstabel). Koulutusta on suunniteltu muutettavaksi syksystä 2019 alkaen siten, että se suoritettaisiin jatkossa kaksivuotisena ammatillisena koulutuksena ennen työhön hakeutumista.

Hälytystehtävissä esimiehenä toimivalta (utrykningsleder / engl. Firefighter/Emergency squad leader) päätoimiselta henkilöstöltä edellytetään edellä mainitun koulutuksen lisäksi 400 tunnin laajuinen kyseisiin tehtäviin valmistava koulutus.

Brannkonstabel- ja utrykningsleder-tehtävien lisäksi Norjassa pelastusalan säännelty- jä ammatteja ovat muun muassa hälytystehtävistä vastaavan osaston johtaja (leder for beredskapsavdeling, engl. Head of Emergency Planning Unit), ennaltaehkäisevästä työstä vastaava johtaja (leder for forebyggende avdeling, engl. Head of Preventive Safety Unit) sekä palopäällikkö (brannsjef, engl. Chief fire officer).

Oppilaitos järjestää myös yhteistyössä Høgskolen i Harstad- ja Høgskolen i Narvik -korkeakoulujen kanssa kolmevuotista, Bachelor i Internasjonal Beredskap -korkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta.

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto

Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET